

Duruşumuz Denge ve Denetleme, Talebimiz Yeni Anayasa

21 Mart 2017

Denge ve denetleme sistemi ile temel hak ve özgürlükler, anayasaların omurgaları, demokratik ülke anayasalarının ise olmazsa olmazlarıdır. Denge denetleme sistemi ile devlet organlarının yetkileri ve sınırları belirlenir; birbirleriyle ilişkileri düzenlenir. Bu sistemin olmadığı anayasalarda devlet mekanizması sağlıklı işler, temel hak ve özgürlükler devletin gücüne yenik düşer.

İşte bu yüzden, Denge ve Denetleme Ağı (DDA) olarak bir araya geldiğimiz 2012 yılından bu yana, anayasamızda güçlü bir denge denetleme sisteminin yer alması gerekliliğini vurguladık; bunu hayata geçirecek sivil kültür ve reformlar için çalıştık. 16 Nisan 2017 tarihinde oylayacağımız Anayasa Değişiklik Kanunu ise içinde denge denetleme sistemi bulunmayan bir metin olarak karşımızdadır.

DDA olarak anayasa değişiklik metnini 9 denge ve denetleme kriteri ölçüğünde inceleyerek ‘Gündem Anayasa Mevzu Denge ve Denetleme’ Analiz Raporu’nu hazırladık. Nesnel ölçütler ve veriler doğrultusunda, üzerinde uzlaşarak hazırladığımız raporda, altını çizdiğimiz birkaç ana nokta bulunmaktadır:

Denge ve denetleme sistemi bütüncül bir yaklaşımı gerektirir. Dolayısıyla yürütmeyi etkin kılarken, denge ve denetleme sistemini layıkıyla işletebilmek amacıyla, başta yasama organı olmak üzere yargı, yerel yönetimler, sivil toplum ve medya alanında da aynı anlayışta düzenlemelere ihtiyaç vardır.

Anayasa Değişiklik Kanunu’yla güçlü yürütme amacıyla yapılan kapsamlı değişiklikler, vatandaşlar olarak bizlerin iradesini temsil eden yasama organı, yani meclis için öngörülmemiştir. Oysa meclis, hükümet sistemi tercihinden bağımsız olarak, tüm demokrasilerde sistemin asli unsurudur. Dolayısıyla meclisin, yasama, denetim ve temsil işlevlerini tam anlamıyla yerine getirmesini sağlayacak ‘temsilde adalet’, ‘şeffaflık’, ‘çoğulculuk’ ve ‘hesap verebilirlik’ ilkelerini içeren yeni Siyasi Partiler Kanunu, Seçim Kanunu ve Meclis İç Tüzüğü’ne de gereksinim vardır.

Bütüncül bir yaklaşım gerektiren denge ve denetleme sisteminin Anayasa Değişiklik Kanunu’nda olmadığını teslim ederken, 1982 Anayasası’nda da denge ve denetleme sisteminin olmadığını vurgulamak isteriz. Mevcut sistemde de yasama, yürütme ve yargının teşekkülü, birbirleriyle ilişkilerinin kurgulanışı, denetim ve hesap verebilirlik mekanizmalarının etkili ve verimli bir biçimde işlemesi açısından ciddi sorunlar bulunmaktadır. Dolayısıyla mevcut

anayasal sistemin, bu anayasa değişikliği önerisinden bağımsız olarak, denge ve denetleme açısından bir reforma ihtiyacı olduğu çok açık bir gerçektir.

Anayasa Değişiklik Kanunu'nun 'güçlü yürütme, güçlü yasama' düsturuyula hazırlandığı belirtilmektedir. Güçlü yürütme olgusu, son dönemde artan ve karmaşıklaşan toplum ihtiyaçlarını karşılamak, özellikle Türkiye gibi zor dönemlerden geçen ülkelerde güvenlik ve istikrarı sağlamak açısından yoğun bir biçimde tartışılmaktadır. Zira, istikrar, güven, barış ve huzuru sağlamanın bir yolu güçlü yürütme ise, diğer yolu da, toplumun farklı kesimlerinin birlikte uyum içinde yaşayacakları, siyasi sistemde kendilerini ifade edebilecekleri kanalların bulunduğu bir ortamın oluşturulmasıdır.

Sonuç olarak belirtmek isteriz ki, gündemimizdeki Anayasa Değişiklik Kanunu'nun geneline bakıldığında, yasama-yürütme ilişkilerinin yeniden ele alındığı; daha çok, yürütmenin yetki ve sorumluluklarının yeniden tarif edildiği; var olan parlamenter sistem yerine yeni bir hükümet sistemi modeli içerdiği görülmekte, bu yönüyle vatandaşların beklentisi olan 'yepyeni' bir anayasa talebini karşılamanın gerisine düştüğü gözlenmektedir. **Ağ olarak, ruhunu denge ve denetleme sisteminden alan, geniş bir sivil katılım sonucunda hazırlanarak toplumsal uzlaşmayı sağlayacak anayasa talebimizin baki olduğunu vurgulamak isteriz.**